

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII. TELEFON: UREDNIŠTVA 25.67
Štev. 163 UPRAVE 28.67
POŠTNI CEKOVNI RAČUN 11.409

Maribor, četrtek 20. julija 1939

NAROCNINA NA MESEC:
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din
dostavljen na dom 16 din.

Cena
din 1.—

Velike nemške vojaške priprave

V kratkem bo v Nemčiji pod orožjem dva miliona mož brez bojnih formacij nacionalnih socialistov — Priprave za proslavo Tannenberga — Napoved odločilnega Hitlerjevega govora — Gradnja utrdb, cest, žičnih ovir in naglo pospravljanje žetve

LONDON, 20. julija. »Daily Telegraph« poroča iz Berlina, da se vrše v Nemčiji sedaj velike vaje rezervistov. Vrhunec pa bodo dosegle meseca avgusta, ko bo pod orožjem po dobljenih zanesljivih informacijah do dva milijona mož, ne računajoč pri tem napadalne in vpadalne čete nacionalnih socialistov. Zahodna računajoča cona, tako imenovana Siegfriedova črta je že sedaj popolnoma zasedena.

PRVE PROSLAVE TANNENBERGA

BERLIN, 20. julija. Po vsej Nemčiji so v teku velike politične in vojaške priprave. Vse častniške šole bodo odšle te dni na bojišča svetovne vojne pri Tannenbergu v Vzhodni Prusiji. General Brauchitsch je celo prekinil svoj dopust in bo imel danes pred spomenikom v Tannenbergu velik govor gojencem častniških šol. Tannenberg leži komaj 15 km oddaljen od poljske meje. Kakšno razpoloženje vlada v nemškem vojnem ministrstvu, se vidi najbolj iz članka generala Keitla v »Völkischer Beobachterju«, v katerem navdušuje gojence častniških šol, naj »občutijo topli duh zgodovine in se do dna zavzamejo večne dolžnosti do svojega vodje in do vrhovnega poveljnika vojske, katero morajo izpričati z deli«.

ODLOČILNI MESEC AVGUST

Se mnogo večja proslava bitke pri

Tannenbergu z mobilizacijo vseh strankarsko-političnih sil in velikimi oddelki vojske ter prebivalstva Vzhodne Prusije, se pripravljajo za 23. in 24. avgust, ko se bo slavila 25-letnica tamkajšnje odločilne bitke, v kateri so Nemci porazili Ruse in jih nato vrgli iz Vzhodne Prusije. Teh proslav se bo udeležil tudi Hitler in zatrjuje se, da bo ob tej priliki spregovoril svojo zadnjo besedo o usodi Gdanska. Ta zatrjevanja seveda niso uradna, dokazuje pa, da pričakuje nemško prebivalstvo v kratkem odločilnih dejanj. Na vsak način je pa mogoče za konec avgusta pričakovati porast napetosti mednarodnega položaja. Upanja na pogajanja in sporazum postajajo vsak dan manjša.

UTRDBE, ŽIČNE OVIRE, VAJE

Nemški napori za izpopolnitev sposobnosti za vojno, se stalno večajo. Tujci ne smejo več na Helgoland, ki se spreminja

v ogromno vojno trdnjavo, in prepovedana jim je celo vožnja na parnikih, ki vozijo v bližini otoka. Pa tudi nemški državljani potrebujejo posebna dovoljenja za pot na Helgoland. Goste v kopališčih ob Vzhodnem morju hudi vsako noč grmenje obalnih baterij in pri izprehodih v okolici nalete čisto na žične ovire, ki jih stalno gradi nemška vojska. Rekviriranje avtomobilov se je pričelo s pomirjujočo razlago, da bodo potrebni za velike vojaške vaje v avgustu.

CESTE IN POSPRAVLJANJE ŽETVE

Koncem tega meseca bo v Berlinu in nekaterih drugih mestih več velikih vaj za obrambo pred letalskimi napadi. Berlin bo več noči v popolni temi. Strateško važna cesta Berlin—Vratislava (Breslau) bo že v kratkem izročena prometu, pa tudi avtomobilska cesta Bratislava—Brno—Dunaj se gradi z mrzlično naglico. Prav tako napreduje zelo naglo tudi cesta Vratislava—Beuthen ob meji poljske Goronje Šlezije. Vse razpoložljive delovne sile so mobilizirane za žetev, ki je v polnem teku in mora biti čimprej končana, da bo dobila Nemčija proste roke za druge naloge.

Zapiski

Alfred Duff Cooper

Med tistimi angleškimi politiki, ki se zavzemajo za spremembo ali vsaj rekonstrukcijo Chamberlainove vlade, zavzema odlično mesto zlasti konservativni

poslanec Alfred Duff Cooper. Rojen je bil l. 1890, in je studiral v Oxfordu moderno zgodovino. Pozneje je postal državni podtajnik in l. 1937. mornariški minister. Ko je lani Chamberlainova politika pripeljala do Monakova, Duff Cooper ni hotel prevzeti odgovornosti za ta korak, ki ga je obsojal, zato je odstopil s položaja ministra vojne mornarice. Poslej smo često čitali o njegovih energičnih govorih v zbornici, v katerih se je boril proti Chamberlainovi mahedravosti. Postal je v lastni stranki opozicionalec, kakor bivši zunanji minister Eden in nekateri drugi. Tudi sedaj je med prvimi, ki ne zaupajo povsem Chamberlainu in bi ga zato radi postavili pod kontrolo Winstona Churchilla. Zanimivo je dalje, da je voditelj madžarskih opozicionalnih agrarcev, Tibor Eckhardt, ki se je dni mudil v Londonu, kjer je opozarjal na nevarnost nemškega protektorata nad Madžarsko, obiskal najprej prav Churchilla in Duffa Cooperja.

Angleška politika do Italije

Profesor univerze v Cambridgeu, Simpson, je napisal v »Timesih« članek, kjer pravi med drugim, da je pred vojno lord Grey s tem, da je odobril Italiji napad na Tripolis, pridobil tri leta kasneje Rim za zaveznika. S popolnim odvrčanjem od te Greeye politike so pognali zdaj Angleži Italijo, ki je prej še sama rešila Avstrijo, v Hitlerjeve roke. Neposredna posledica tega je bila zasedba Porenja, Avstrije, Sudetov, Češke in Klajpede. Ne bilo bi teh dogodkov, če bi Italije ne izgubili kot starega prijatelja Anglije.

Poljska naj posreduje

Prejšnji predsednik gdanskega senata, Rauschnig, je objavil v »Petit Parisien« članek, v katerem strahovito napada sedanji gdanski senat in Nemčijo. Sedanji senat imenuje družbo gangsterjev. Med drugim pravi: »Ako Poljska ne intervenira v Gdanku in ne napravi reda, bo pomenilo to njeno kapitulacijo pred terorjem in pogubo obeh, ako pa bi intervenirala, bi jo v Gdanku in Nemčiji označili kot kršiteljico gdanskega statuta in napadalco. Vendar se Poljska ne sme vkloniti, tudi ako nastane zaradi tega evropska vojna.« »Tagespost«, ki to poroča, pravi, da pomeni tako pisanje podtikanje ognja pod sedanji mednarodni položaj.

Nekaj drobnih iz Češke

Nemške oblasti na Češkem so odredile stroge kazni za primer, da bi se spet ponovila sabotaža, ko so neznanci pretrgali telefonske zveze nemške vojske. — »Narodny Listy« so napisali članek pod naslovom »Govorite češki!« in zato tri dni niso smeli izhajati. — Češko ministrstvo narodne obrambe je izdalo odlok, po katerem bo od 1. avgusta dalje prepovedano nošenje bivše češkoslovaške vojaške uniforme.

Japonci ne izbirajo

Ameriški konzul v Šanghaju je protestiral pri japonskih oblastih in zahteval stroge kazni za japonske straže, ki so slekile in preteple dva ameriška misijonarja, tri mlade Američanke in dva dečka.

Izjava maršala Rydza

POLJSKA BO ŠLA BREZPOGOJNO V BOJ, AKO BO NEMČIJA VZTRAJALA PRI PRIKLJUČITVI GDANSKA — MNENJE O BALTSKIH DRŽAVAH IN MADŽARSKI

VARŠAVA, 20. julija. Zadnje vesti o izgledih na sporazum glede Gdanska so bile, kakor se tu zatrjuje, razširjene z nemške strani z namenom zaneseti v svetovno javnost zmedo. Z ozirom na to je podal maršal Rydz-Smygli včeraj dopisniku »News Chronicle« izjavo, v kateri je dejal, da bo smatrala Poljska vsak nemški poizkus za nasilno rešitev gdanskega vprašanja kot casus belli. Ves poljski narod je do zadnjega človeka pripravljen bojevati se za neodvisnost Poljske, kajti bojevati se za Gdansk pomeni bojevati se za svobodo Poljske. Poljska ne želi vojne, so pa stvari, ki so hujše od vojne: izgubiti svobodo! Poljska je pripravljena izčrpati vse možnosti za mirno

rešitev gdanskega vprašanja, ako bo pa Nemčija vztrajala pri priključitvi, bo šla Poljska brezpogojno v boj. Gdansk je za Poljsko nujna potreba. Kdor nadzira Gdansk, nadzira vse poljsko gospodarsko življenje. Priključitev Gdanska k Nemčiji bi pomenila pričetek nove delitve Poljske. O baltških državah je dejal maršal, da bodo po vsej priliki ostale nevtralne. Staljšče Rusije zavisi od mnogih okoliščin, vendar je Poljski zagotovljena dohava ruskega orožja, surovin itd. Glede Madžarske ne veruje, da bi dovolila nemškimi četam napad na poljsko mejo čez svoje ozemlje. Prav tako ne veruje, da bi šla Madžarska na strani Nemčije v boj proti Poljski.

Rusko-japonska napetost

NEVARNOST RESNEGA SPOPADA ZARADI SAHALINSKEGA PETROLEJA. POVELJNIK KVANTUNSKJE VOJSKE POKLICAN NA POROČANJE V TOKIO.

LONDON, 20. julija. United Press poroča, da postajajo odnosi med Japonsko in sovjetsko Rusijo vedno bolj napeti. Pomembnejši kakor boji na mandžursko-mongolski meji so pa spori okoli japonskih petrolejskih in premogokopnih koncesij na ruskem delu Sahalina. Ker so v Moskvi japonsko protestno noto zavrnilo, se zdi, da hoče Rusija zapreti japonski pridobivanje bencina na Sahalinu in s tem groziti japonske operacije na Kitajskem. Ker gre tu za življensko vprašanje Japonske, ni izključeno, da bo posegla po skraj

nih sredstvih obrambe. TOKIO, 20. julija. Danes je prispel na poziv japonske vlade sem z letalom general Isoraj Rensuke, da poroča o položaju na mandžursko-mongolski meji. Prihod poveljnika kvantunske vojske v Tokio potrjuje, da je položaj resen in da se pripravljajo odločnejše operacije, ako se bodo rusko-mongolski napadi nadaljevali. General je izjavil časnikarjem, da se rusko-mongolski vpadi v Mandžurijo nadaljujejo.

Preprečena velika rudarska nesreča

LIEGE, 20. julija. Havas. Električni vod, ki veže rudnik Lumberg ob Mozeli z električno centralo, je uničil požar na dolžini 1500 m. Zaradi tega so bila vsa dela v rudniku ustavljena, prenehala je delovati ventilacija in rudarji so bili že v stiski zaradi pomanjkanja zraka. 1200 rudarjev se je zbralo na dnu glavnega jaška in čakalo na rešitev. Upravi se je končno le posrečilo, da je v naglici postavila nov električni vod in rešila vse rudarje.

CVETKOVIČ IN ČVRKIČ V KRALJEVU.

BEOGRAD, 20. julija. Predsednik vlade Cvetković in minister Čvrkič sta včeraj pregledala tovarno za letala v Kraljevu. Obiskala sta tudi letalsko pilotsko šolo. Iz Kraljeva sta odpotovala v Vrnjačko Banjo.

PREBIVALSTVO ITALIJE

RIM, 20. julija. Stefani. Službeni list prinaša rezultate zadnjega popisa prebivalstva v Italiji in Libiji. Skupno biva 44.300.000 ljudi.

Roosevelt ostal v manjšini

ZELO DRAMATICEN POTEK ZADNJEGA SESTANKA VODITELJEV POLITIČNIH SKUPIN V BELI HIŠI.

WASHINGTON, 20. julija. Na konferenci v Beli hiši je prišlo med Rooseveltom in senatorji do dramatičnih scen.

Roosevelt in Hull sta se trudila prepričati senatorje o miroljubnih namelih Zedinjenih držav v trenutku, ko preti Evropi vsak

Maribor, 20. julija.

V boju za orientacijo v velikem evropskem mednarodnem sporu, ki se vse leto stalno postruje, je nad vse zanimiva taktika nekaterih malih in srednjih držav. Odkar sta se po zrušitvi vsega poveljnega kolektivističnega sistema ustvarili dve izrazito nasprotujoči si fronti, ena pod vodstvom Nemčije in Italije in druga pod vodstvom Anglije in Francije, si prizadevata obe enako, da bi pritegnili v svoj krog čimveč zaveznikov ali vsaj blagohotnih nevtralec. Za diplomatskimi kulisami se bije po vseh prestolnicah malih in srednjih držav že več mesecev srdit boj, ki pa ostaja iz razumljivih vzrokov javnosti večinoma prikrit in včasih celo popolnoma neopazljiv. V kolikor ga pa le izdajajo zunanji znaki, se zakriva resnica v gostobesedne in včasih hudo bobneče fraze, katerih edini namen je prikriti dejanski položaj.

Tako vemo n. pr., da se vrši koncentrični pritisk na eni strani velesil osi in na drugi velesil zahoda na nekatere male in srednje zahodnoevropske, severnoevropske in baltske, srednjeevropske in balkanske države. Obe fronti bi jih radi pridobili popolnoma na svojo stran, tako da bi jim v primeru vojne služile bodisi kot operacijsko ozemlje in pomožna bojna sila, ali vsaj kot vir surovin, orožja, municije, hrane, delovnih sil itd. Pri tem boju se poslužuje diplomacija najrazličnejših sredstev, od blestečih ponudb in obetov do prikritih in neprikritih groženj. Istočasno je na delu široko zasnovana propaganda, ki si skuša včasih osvojiti teren celo na ta način, da razglasa svoje želje kot že dovršena dejstva. Zato je treba sprejemati vse take »bombe« vedno s skrajno rezervo in luščiti resnico iz tistih znakov, ki so sicer dosti bolj tihi in skriti, zato pa tem bolj prepričevalni.

Ako pregledamo dosedanje uspehe tega boja obeh skupin velesil za orientacijo malih in srednjih evropskih držav, moremo ugotoviti, da so prav za prav vsaj zaenkrat precej skromni. Skoraj brez izjeme pri vseh teh snubljenih državah opažamo močan odpor proti vsaki obvezni opredelitvi. Velika večina njih se celo krčevito oklepa nevtralnostnega položaja, katerega bi hotele ohraniti tudi še po izbruhu eventualne vojne. Celo tiste države, ki so sprejele garancije Anglije in Francije, z edino izjemo Poljske, ki pa spada kot velesila že med velike partnerje, in Turčije, ki tudi že aspirira na položaj velesile, se doslej še niso hotele brezpogojno in pogodbeno navezati na zahodni velesili. Tako niso n. pr. Rumunija, Grčija, Švica, Holandija itd. prevzele v zameno za dane jim garancije nobenih obveznosti s svoje strani do garantov. To pomeni, da sicer sprejemajo zagotovilo, da jih bosta Anglija in Francija branili, ako bi bile napadene, da pa same lahko ohranijo še nadalje nevtralen položaj, ako bi kdo napadel garantinji, ne pa tudi njih samih. Druge, kakor n. pr. baltske države, se pa branijo tudi garancij in nordijske celo že samih nenapadalnih paktov, ker menijo, da bi tudi že to utegnulo ogroziti njihovo načelno vztrajanje v položaju absolutne nevtralnosti.

Prav enak položaj opažamo pri državah, ki stoje pod pritiskom Nemčije in Italije. Niti ena sama se doslej — kljub raznim svečanim napovedim in prerokovanjem tiska osi — še ni obvezno priključila osi v tem smislu, da bi v primeru vojne morala poseči na njeni strani v boj. Tega nista storili in po vsej priliki ne bosta storili niti Španija in Madžarska, čeprav se v javnosti često računa z njima kot z že vključenima silama. Na tem niso ničesar spremenili niti razni diplomatski obiski v Španiji in Madžarski ter narobe v Nemčiji in Italiji. Enako brez obveznosti za Bolgarijo se je vrnil tudi bolgarski ministrski predsednik in zun. minister dr. Kiosevanov nedavno iz Berlina, čeprav bi bili utegnili iz čitanja raznih listov sklepati nasprotno. Kako oglušujoče zna ta tisk preobnati dejanski položaj in ustvariti v javnosti zaželeno mnenje, smo opazili zlasti ob nedavnem obisku italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Španiji.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da orientacija v ogromni večini malih in srednjih evropskih držav sploh še ni določena, da prevladuje pri večini trdna volja po nevtralnosti in da se bodo eventu-

Prekinitev pogajanj v Tokiu

NADALJEVALA SE BODO ŠELE JUTRI. MED JAPONSKIM IN ANGLEŠKIM STALIŠČEM JE VELIKA RAZLIKA.

TOKIO, 20. julija. Reuter poroča: Današnji japonski listi trdijo, da se je tekom včerajšnjih dveh sestankov med zunanjim ministrom Arito in veleposlanikom Craigiem pokazalo, da se japonsko in angleško stališče glede Tiencina zelo raz-

likuje. Prihodnji sestanek med Arito in Craigiejem bo šele jutri, ker je Arito zaprosil za premor, v katerem bi mogla japonska vlada temeljito proučiti angleško stališče in odrediti svoje nadaljnje zadržanje.

Kitajske protiofenzive

KITAJCI BODO SKUŠALI ZNOVA OSVOJITI SVATOV. — VELIKA BITKA V POKRAJINI ŠANSI. — NESREČA JAPONSKE LADJE.

ŠANGHAI, 20. julija. Po kitajskih poročilih s front so prešle kitajske čete v protiofenzivo z namenom, da ponovno osvoje Svatov. Tuji opazovalci pa menijo, da ta protiofenziva ne bo uspela. V južnozahodnem delu Šansija se razvija sedaj

najhujša bitka. Poročajo, da so dobili Kitajci pojačanje 200.000 mož, katere so poslali čez Rumeno reko v Šansi. Obenem poročajo Kitajci, da se je v bližini Vensova potopila neka japonska ladja. Potopil jo je tajfun, ki je divjal v ponedeljek.

Novo poročilo iz Moskve

SEEDS JE POSLAL NOVO POROČILO O POGAJANJH V MOSKVI. KI GA V LONDONU SE PROUČUJEJO. ANGLIJA SI ŽELI POSPEŠITVE.

LONDON, 20. julija. Kakor je izvedel Reuterjev poročevalec, je angleški veleposlanik Seeds poslal vladi v Londonu novo poročilo o pogajanjih v Moskvi z Molotovom. To poročilo sedaj v Londonu proučujejo, vendar odgovor ne bo odposlan v Moskvo dokler ne bo dosežen zadnji sporazum s francosko vlado. Diplomatski dopisnik Associated Press na prvi o pogajanjih v Moskvi, da se angleška vlada trudi, da bi jih pospešila in obstaja

upanje, da bo podal Chamberlain končno poročilo o tem vprašanju še pred razpisom parlamenta. Glede današnje seje angleške vlade se zatrjuje, da bo na njej določena tudi višina angleškega posojila Peliski. Razpravljajoč o angleško-francoskih pogajanjih z Rusijo poročajo tukajšnji listi, da tudi nemško-ruska trgovinska pogajanja ne krencjo z mrtve točke.

Dve poljski protestni noti Gdanku

GDANSK, 20. julija. Poljski generalni komisar Hodacki v Gdanku je izročil danes gdanskemu senatu dve noti. V prvi protestira proti nespoštovanju oarinskih pravic in vrhovne kontrole v Gdanku, zlasti v pristanišču, v drugi pa proti nezakonitemu izganjanju poljskih delavcev iz Gdanska.

Vprašanje židovskih beguncev

LONDON, 20. julija. Havas. Na zasedanju mednarodnega komiteja za podpiranje beguncev je lord Winterton izjavil, da ima angleška vlada pomisleke za izpolnitev svojih obveznosti, dokler nima jasne slike o podporah, ki so jih pripravljene dajati druge države. Vlada bo zato naknadno zavzela svoje stališče o namestitvi in podpori begunskih družin. V imenu Francije je Henri Beransé dejal, da prihaja največ beguncev na Francosko in da je vlada preobremenjena z dajatvami zanje. Simpatično je bil sprejet predlog Roosevelta o konferenci, ki bo septembra razpravljala v Washingtonu o begunskem vprašanju. V Evropi je samo iz Nemčije 150.000 beguncev, 60.000 jih prejema podpore od privatnikov. V severni Rodeziji bodo lahko nastanili 50.000, v San Domingu 29.000, na Filipinih 10.000 begunskih družin.

Novo pristanišče v Tienc'nu

TIENCIN, 20. julija. Havas. Agencija Domej javlja, da bodo Japonci zaradi težkoč, ki so nastale v zvezi z blokado angleške in francoske koncesije, zgradili nov pomol na meji nekdanje ruske koncesije. Novo pristanišče bo dolgo 390 m in bo zvezano z železniško progo Peking—Mukden.

ANGLEŠKE IN FRANCOŠKE BOJNE LADJE NA GRŠKEM

ATENE, 20. julija. Stefani. Francoske in angleške ladje bodo v prihodnjih dneh obiskale grške luke in otoke. Začetek avgusta bo imela grška vojna mornarica pomorske vaje.

alne resnične opredelitve izvršile šele po eventualnem izbruhu nove vojne, po vsej priliki celo šele tedaj, ko bodo že vidni prvi znaki, na katero stran se bojna sreča nagiblje. Prav to pa bo za eventualno novo evropsko vojno najbolj karakteristično in morda tudi najbolj odločilno. S tem v zvezi seveda ne bodo za to ali onostran izključena razočaranja.

Razkolnikov izven zakona

MOSKVA, 20. julija. Havas. Pred vrhovnim sodiščem se je že 17. julija začel proces proti Fjodoru Razkolnikovu, bivšemu sovjetskemu poslaniku v Bolgariji, ki je zapustil svoje mesto in prestopil k sovražni državi. Odbil je ponudbo, da se vrne v Rusijo. Po sovjetskih predpisih so Razkolnikova postavili izven zakona.

Ameriške dobave letal Angliji in Franciji

WASHINGTON, 20. julija. Reuter. Po polletnem poročilu oddelka za kontrolo proizvodnje vojnega materiala je Velika Britanija prejela doslej od USA skoro vse potrebščine za opremo njenega letalstva, Francija je prejela komaj četrtino njenih naročil. Velika Britanija je dobila letos vojnega materiala v vrednosti 14.648.000 dolarjev, Francija pa za 9.187.000 dolarjev.

TURSKA VOJASKA MISIJA V ANGLIJI

LONDON, 20. julija. Čuvar privatnega pečata, lord Anderson, je v svojstvu ministra za civilno obrambo sprejel turško vojaško misijo, ki proučuje na Angleškem metode vojevanja in obrambe v letalski vojni.

ITALIJANSKO SOCIALNO ZAVAROVANJE

RIM, 20. julija. Stefani. Mussolini je sprejel predsednika fašističnega narodnega instituta za socialno zavarovanje, ki mu je podal referat o stanju zavoda v tekočem letu. Vloge zavarovanih delavcev so se dvignile skoro za 7% na 1124 milijonov lir. Institut je izplačal doslej zavarovalnine in podpore za primer onemoglosti v vrednosti 929 milijonov lir.

TELOVADNE SVEČANOSTI V STOCKHOLMU

STOCKHOLM, 20. julija. Od 20. do 23. avgusta bodo v Stockholmu velike svečanosti v spomin 100. obletnice rojstva ustanovitelja švedske gimnastike Prirejene bodo velike sportne manifestacije, nastopilo bo okrog 8000 telovadcev. Svečanostim bo prisostvovalo 300 delegatov iz 34 držav.

Mariborska napoved. Prevladovalo bo pretežno jasno, malo vetrovno in vroče vreme. Temperatura se bo še malo dvignila. Včeraj je bila najvišja toplota 31,4, danes najnižja 10,8, opoldne pa 31,2.

Borza, Curiah, 20. julija. Beograd 10, Pariz 11.74%, London 20.76, New York 44.3%, Milan 23.32, Berlin 177.80, Praga 15.12%. Sofija 5.40, Budimpešta 87, Bukarešta 3.25.

Domac zaob sk

Dr. Laza Marković vo i'cem

»Od aprila do kraja junija so se vršila pogajanja za sporazum. Nekaterim se zdi to dolgo, toda ne smemo se razburjati, ker gre tu za zelo težko in resno vprašanje, ki se ne more urediti v 24 urah. Pogajanja še niso končana, toda, jaz vam rečem samo to, da si ničesar bolj ne želim, kakor da bi bila kronana z uspehom v korist vse Jugoslavije. Absolutno je potrebno, da se počutijo Hrvati kakor v lastni državi in da v sporazumno urejeni Jugoslaviji vidijo skupno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Hrvati so sestavni del jugoslovanske nacije, prav tako kakor Srbi, zato je skrajni čas, da se likvidirajo vsi spori in sumničenja med njimi. Za mene kot radikala se postavlja problem, ali bi ne bilo dobro, da se zedinimo vsi radikali v obnovljeni Radikalni stranki in da složno gremo na delo v korist kralja in domovine. Vem, da to ni lahko, so ljudje, ki hočejo to preprečiti. Toda z dobro voljo, razumnim in poštenim delom bomo naše težnje lahko uresničili. To tem bolj, ker terjajo vnanji interesi države, da organizirani v močni politični skupini složno z ostalimi strankami skrbimo za varnost državnih interesov zunaj.«

Dr. Tašić o zvezni državi

V »Politiki« razpravlja univ. prof. dr. Gjorgje Tašić o razvoju državne misli v raznih evropskih državah in pravi: »Konfederacije se niso mogle obdržati, zato, ker so bile slabo zgrajene, niso imele lastnih sredstev ter izvršilnega aparata. V zveznih državah Švici, Nemčiji in USA se javlja narod v državopravnem pogledu edinstven, nastale so edinstvene politične stranke, ki tvorijo osnovo federativni ureditvi države. Z eno besedo, te zvezne države predstavljajo edinstvo v enakopravnosti, ravnotežje med državno celino in posebnimi deli ali individualnostmi. Kdor hoče graditi zvezno državo, mora voditi računa o svoji individualnosti in celini ter obratno o celini kakor posameznih delih.«

Sporazum, pa konec avantur

»Socialni vesnik« hoče sporazum, ki bo zedinil oba brata. Sporazum, za katerega so se vozili kurirji med Beogradom in Zagrebom več kot šest let, da so lahko že prave prešeli. Sporazum, ki ga narod že več let pričakuje, ker žrtvuje zanj leta in leta, ker pričakuje od njega konsolidacijo države in konec avantur.

Nemška politika in Jugos'avija

»Mi ne zahtevamo nikakršnega vezanja z nami. Vemo, da ima vsaka država svoje interese, tako n. pr. ima Jugos'avija poleg zveze z Italijo tudi še star pakt s Francijo in tesne družinske sorodstvene vezi kneza namestnika z angleško kraljevsko družino. V tem vidimo Nemci samo srečno bodočnost našega južnovzhodnega soseda. Nam zadostuje zagotovilo, da na jugovzhodni meji nimamo sovražnikov, več ne zahtevamo!« beleži po nemških listih »Jugoslavenski list«.

Vsi Nemci v Nemčijo

»Ni samo Italija, ki prihaja v poštev pri preselitvi Nemcev v Rajh, Nemški odločujoči krogi trdijo, da se vodijo tozadevna pogajanja tudi z voditelji nemških narodnih manjšin na Madžarskem in v Romuniji, ki naj bi se preselile v Rajh. Podobna pogajanja naj bi se nadaljevala tudi z državami na Balkanu in drugod, ki imajo nemške manjšine«, piše »Južnoslavenski Lloyd«.

V Beogradu 110 fondov

Po preračunu 1937/38 je v Beogradu 110 fondov, ki imajo nad poldrugo milijardo dohodkov. Zraven štejejo še mnoge druge dotacije. Vsi ti dohodki so brez kontrole javnosti, v upravi sede v glavnem visoki državni uradniki. »Jug. Lloyd« zahteva čimprejšnjo decentralizacijo teh fondov in pravično upravljanje, ki bo ščitilo materialne interese raznih prizadetih organizacij.

Kaj bo torej prav?

»Iz vsega se vidi, da bodo poletni meseci in zgodnja jesen v znamenju velike napetosti, ki bo lahko vsak čas eksplodirala, pa vendar ne bo dovedla do odkritega spopada...« (Slovenska »Katiška Rijeka«)

Novice

Kako se upravljajo razlaščeni gozdovi

Od šestih veleposestev se je okoristilo 76 občin s 8748 kmetskimi gospodarstvi

Po zakonu o likvidaciji agrarne reforme na veleposestvih z dne 19. junija l. 1931, so pridobile občine razlaščenih gozdov doslej v celem okrog 22.251 ha. Na osnovi istega zakona je bila ustanovljena Uprava za razlaščene gozdove v Ljubljani. Vodijo jo trije člani, državni, odlošno banovinski uradniki, zaposlenih je pri njej 52 nameščencev. Kot nove moči za pomožno tehnično gozdno službo pridejo v poštev le absolventi nižje gozdarške šole v Mariboru, ki je dala že lep

kader sodelavcev začasni državni upravi za razlaščene gozdove.

Ta upravlja zdaj naslednja razlaščena veleposestva v Sloveniji: 15.261 ha veleposestva Karla Auerperga v Kočevju, 2490 ha veleposestva Vincenca in Douglasa Thurna v Črni-Guštanj, 1000 ha veleposestva dr. Alfonza Zabee iz Ruš, 1115 ha veleposestva dr. Huga Windischgraetza v Rogatcu in 1066 gozda Herwarda Auersperga na Turjaku. Vsako teh posestev tvori zase gospodarsko in finančno enoto.

Od navedenih veleposestev sta doslej razlaščeni samo ono v Kočevju in na Turjaku, za kateri se bo plačevala po zakonu odrejena odškodnina. Ostali veleposestniki so ohranili večji del posestev kakor je predvideval zakon, zato so pa odstopili ostali del gozda brezplačno.

Novih lastninskih pravic na dodeljenem gozdnem posestvu je dobilo na kočevskem veleposestvu 36 kmetskih občin s 6335 kmetskimi gospodarstvi, v Črni-Guštanju se je okoristilo z razlaščenimi gozdovi 18 občin s 238 kmetskimi gospodarstvi, v Rušah 6 občin in 295 kmetij, v Rogatcu 8 občin s 881 kmetskimi gospodarstvi, na Turjaku 11 občin s 999 kmetskimi domačijami.

Ti koristniki so prejeli do kraja 1938. leta v vrednosti 250.000 din. Za letošje je predvidena oddaja v vrednosti 224.215 din. Gozdove je prevzela ZDU v zelo slabem stanju, veleposestva so namreč odstopila najslabše dele gozdov, ki so jih v pričakovanju agrarne reforme že prej izsekala. Z umnim gospodarstvom je uprava stare goljave pogozdila, speljala vanje nove ceste in dvignila rentabilnost razlaščenih gozdov.

Boču — nov planinski dom!

Pred desetimi leti je bila ustanovljena poljčanska podružnica SPD. V teh letih je obiskalo goro letno povprečno nad 2000 gostov, pri čemer pa niso všteti šolski izleti, za katere je planinska postojanka nad vse pripravna. Tu najdete povsod košček romantike. Tako pri »Miklavževem kamnu«, pri »Križu«, pri stolpu, v sedlu Boča pri stari koči, v starodavni cerkvi sv. Miklavža, v jamah »Beluncijah«...

Da bi se še bolj okrepila, se je poljčanska podružnica kmalu po ustanovitvi

zdržila z rogaško podružnico SPD, ter od tedaj skupno upravlja vse bočke postojanke. Ob 10-letnici obstoja in stoja sta sklenili postaviti pri Miklavžu na Boču planinski dom. Z gradnjo se bo, kakor smo poučeni pričelo pomladi. Načrti so pripravljani, material in denar se že zbira. V ta namen bo v prid novemu planinskemu domu v nedeljo, 23. t. m., na idiljnih bočkih planjavah veliko tradicionalno planinsko rajanje, ki se ga udeležijo vsako leto planinci in planinke od blizu in daleč.

Gubcev dom v Sv. Juriju ob Ščavnici

V nedeljo, 30. julija, bo Društvo kmetskih fantov in deklet v Sv. Juriju ob Ščavnici slavnostno otvorilo DOM MATIJE GUBCA. Otvoritev bo zvezana z obširnimi prosvetnim in kulturnim programom ter so na njo vabljene vsi prijatelji kmetske mladine. V nedeljo na dan otvoritve bo v Sv. Juriju ob 4. uri budnica, ob pol 9. uri koncert in ob pol 10. uri skupna udeležba pri maši. Otvoritev doma pa bo ob 11. uri. Po slavnostni otvoritvi doma (otvoritveni govor predsednika domačega društva, slavnostni govor, pozdravni govori predsednika Zveze iz Ljubljane ter zastopnikov hrvaške in srbske kmetske mladine in prijateljskih organizacij) se bo razvila izpred doma povorka do spomenika kralja Aleksandra I. Zedmitelja, kjer bo poiožen

venec. Popoldne ob dveh pa bosta dve prireditvi: ob 3. uri narodni običaji, ob 5. uri pa bo uprizoritev zgodovinske narodne igre v 5 dejanjih »Za staro pravdo«.

Udeleženci slavnosti se naj poslužijo nedeljske povratne karte. Železniška zveza: iz Ljubljane z vlakom ob 0.45 zjutraj, iz Maribora pa ob 5.26. Najbližja postaja Bučevci. Udeleženci slavnosti, pa se lahko tudi pripeljejo do Sv. Jurija z mestnim avtobusom, ki odhaja iz Maribora z Glavnega trga ozir. z glavnega kolodvora ob 6. uri zjutraj. Povratne zveze so prav tako ugodne. Prijatelji vaše mladine in obmejnih krajev, ta dan vsi k Sv. Juriju. — Za kosila sprejema društvo prijave do četrta, 27. julija.

Utonil pred očmi sestrice

V Podvelki v Št. Lovrencu sta se kopala v Dravi 8-letni sinček železničarskega delavca Vincenc Voh in njegova 12-letna sestrica. Fantek se je prevažal po Dravi z neko večjo desko. Znenada pa se mu je deska obrnila. Zdrknil je v vodo in utonil pred očmi svoje sestrice.

o Premestitve učiteljev. Premesčeni so naslednji učitelji in učiteljice: Selina Helena iz Apač k Sv. Juriju ob j. Z., Burger Franciška iz Kapele pri Ljutomeru v Ribnici pri Kočevju, Podnar Maksimiljana iz Pilštana v Kostanjevici, Splihal Judita iz Griž pri Celju v Trbovlje, Rošter Justina iz Pišec v Ljutomer, Lebič Ivan iz Prevalj v Kurmo pri Murski Soboti, Števančec Rudolf iz Salovcev v Tišino, Jare Vera iz Strekljčevca pri Crnomlju v Znanjavi v Prekmurju, Lokaj Elza iz Pucencev v Soštanj, Vajt, Franc iz Vel. Dolencev v Prekmurju k Sv. Emi pri Smarju, Vajt Marija iz Vel. Dolencev k Sv. Emi in Zidar Ana od Sv. Marjete pri Rimskih Toplicah v Lembergu pri Smarju.

o Banški razpis likovnih nagrad. Banška uprava razpisuje nagrade v znesku 20.000 dinarjev za najboljše likovne umetnike. Nagradjeni bodo le kipi, slike in risbe, ki so bile ustvarjene v dobi od 1. aprila 1939 do 31. marca 1940 in niso bile pred tem časom javno razstavljene ali reproducirane. Umetniki naj pošljejo svoja dela do vključno 31. marca 1940 Narodni galeriji v Ljubljani.

o Sedaj je čas za varjenje vinogradov. Za istočasno obrambo proti peronospori in zatiranje kiseljaka naj se uporablja bordoška brozga v zvezi z uran'na zelenilom (na 100 l 1½% bakrenogone brozge 15 dkg uran'na zelenila). V obrambe in zatiranja trsne plesni ali oidija naj se vinogradi vestno žveplajo. Žvepla naj se s fino zmletim koloidnim žveplom. Ob zelo vročih dneh naj se mesto po trtah žvepla na tla pod trse, ker prehuda sončna pripeka lahko trto občutno ožge.

o V Savi blizu Ježice pri Ljubljani je utonil 25-letni učitelj Silvo Mehora, znan kulturni delavec.

o. Letošnji Alešov sejem pri Sv. Anji v Slov. gor. je bil slabo obiskan. Prignanih je bilo komaj 30 glav živine. Cene goveji živini so bile zelo slabe. Mnogi so prisiljeni prodati živino pod ceno, ker sta suša in letošnje poplave uničile velik del senskega pridelka. Mešetarji pri prekupčevanju precej zaslužijo.

o. Nepošten raznašalec. Pekovski mojster Franc Vtič iz Korene v Slovenskih goricah je prijavil orožnikom 30-letnega raznašalca peciva Fr. M., ker je neznan kam izgubil s kolesom, košem peciva in denarjem.

o. Vlomilci pri Sv. Benediktu. Pri posestniku Čehu Simonu na Drvanju pri Sv. Benediktu so vlomilci pri belem dnevu, ko ni bilo nikogar doma, vdrli v sta-

novanje in ukradli kolo, žepno uro, nekaj obleke, čevlje. Čeh ima nad 2000 din škode.

o Balonček iz Francije je vlovil te dni neki deček v Iškem Vinjarju. Na balončku sta bili privezani dve razglednici z naslovom dveh Francozinj, katerima so razglednici vrnil, da bosta vedeli, kam je zaneslo njun balonček.

o Akademiki Angleških univerz, ki so bili na angleškem tečaju v Mariboru, bodo jutri obiskali Ljubljano. Tamkajšnje Angleško društvo jim bo pripravilo lep sprejem.

o. Suša v Slovenskih goricah je prizadejala vsem kulturam veliko škode. Našega kmeta in delavca se polašča zaradi slabe letine precejšnja zaskrbljenost.

o S koso po glavi je udaril na dvorišču posestnika Robiča v Limbušu nasilni hlapec svojega sohlapca Franca Horvata. Napadel ga je zaradi tega, ker je Horvat vzel pomotoma njegovo koso namesto svojo.

o. Razbit splav pri Krškem. Splavarju Ivanu Kreflu iz Bočne se je blizu Krškega razbil velik splav. Oba splavarja sta se le s težavo rešila.

o. Vseki se je v zapestje 37 let stari Ivan Maglica iz Slivnice. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Celje

c Naročniki „Večernika“ v Vojušku naj dvignejo list ob prihodu popoldanskega avtobusa Celje—Dobrna.

c Druga številka razstavnega vestnika „Celjske razstave“ je te dni izšla. Prinaša precej zanimivih člankov. — Na razstavnem prostoru je pričelo živahno vrvenje. Tvrde, ki bodo razstavile, so pričele graditi šotore, da bo vse pravočasno pripravljeno. Tako bo z otvoritvijo razstave prišlo zopet nekaj razgibanja v mesto.

c Mezdno gibanje živilskih delavcev tudi v Celju. Zveza živilskih delavcev Jugoslavije, podružnica Celje, sporoča da je

Notranja organizacija železničarske službe

Plače, poiožaji in izšolanost terjajo pravičnejšo ureditev v odgovornosti polni službi

Jugoslovanske državne železnice zaposlujejo 70 do 80 tisoč uslužbencev, najrazličnejših po stroki in izobrazbi. Najnižja izobrazba bi morala biti štirirazredna osnovna šola. V pokrajinah, kjer je nepismenost še velika, se sprejemajo k železnici tudi ljudje, ki ne znajo pisati in brati. Pritisk nepismenih je v državne urade in tudi k železnici v južnih pokrajinah tolikšen, da jih ni mogoče popolnoma izločiti. V Sloveniji, praktično vzeto, nepismenih ljudi sploh ni.

Od ljudskih množic bi se morali za naporeno odgovorno železniško službo izbirati res le najzdravejši in najposobnejši. Zaradi drugačnih potreb in okolnosti v posameznih banovinah bi morale biti plače tako različne, da bi bila dana vsaj približno relativna enakost. Pri današnjih razmerah pomeni namreč enak zaslužek dveh enakih uslužbencev iz dveh različnih pokrajin za enega blagostanje, za drugega pa revščino. Tako je n. pr. za

navadnega fizičnega delavca z družino v nekaterih pokrajinah 700 din na mesec že lepa plača, za enakega delavca v Sloveniji pa premajhna za dostojno življenje.

Pri nas so železnice že 90 let stare in bi morale biti šolanje uslužbencev na višji stopnji kot je. Prilike, v katerih se železniški uslužbenci šolajo, so dostikrat neprimerne. Tu se vidijo škodljive posledice preobremenitve v službi. Uslužbenci niso dovolj spočiti in se ne morejo posvetiti temeljitemu studiju pravilnikov, tarif in drugih predpisov.

Tudi notranja ureditev naših železnic ni vedno in povsod dovršena. Okornost in premalo iniciative se ji po pravici očita. Mnogi predpisi se izkažejo za dobre, toda vse ne postopa po njih. Povečana dnevna za delavce se kaj redko upošteva, čeprav jo določa uredba.

Na službena mesta je treba postaviti ljudi, ki imajo za to primerno kvalifikacijo. Finančno in organizatorično vpraša-

NEZADOSTNO DELOVANJE HORMONOV

podprete s pravilno Solea nego. Aktivne sestavine Solea-kreme pomladijo in osvežijo kožo.

SOLEA

krema za boljšo prehrano kože

njeno članstvo v mezdnem gibanju. Zveza prosi pekovski pomočnike, naj v času pogajanj ne iščejo dela v Celju. Danes popoldne bo na mestnem poglavarstvu v Celju razprava o sklenitvi kolektivne pogodbe med pekovskimi mojstri in pomočniki. Ker vladajo v stroki med delavstvom težke razmere, bi bilo v interesu obeh, tako mojstrov kakor pomočnikov, da se čimprej sklene znosna delovna pogodba.

c Umrl je v Celju v javni bolnišnici 57-letni g. Mirko Kupljen, žel. uradnik v pok. Pogreb bo danes popoldne ob pol 18. na okoliškem pokopališču.

c Precej tujcev opažamo zadnje dni v Celju. So Hrvatje, Srbi in Nemci. Tujci kakor Celjani se v teh vročih dneh pridno kopljejo v Savinji, ki je zelo topla in vendar enkrat tudi čista. Upajmo, da bo taka ostala tudi v bodoče.

c Nesreča. 40-letnemu delavcu Martinu Hrovatu je padel v kamnolomu kamen na roko in mu zmečkal desni kazalec. Zdravi se v celjski bolnišnici.

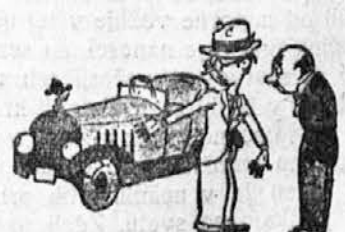
Ptuj

p. Utonil je 14-letni Sprah Vladko iz Ptuj. Prav letos je končal meščansko šolo. Niso ga še našli.

n. Nad milijon dinarjev za melioracijo Sinjskega polja. Razpisana je prva licitacija za melioracijo Sinjskega polja, za katero je ministristvo odobrilo kredit din 1.141.930.

n. Oreh posebne sorte. V sadonosniku nekega kmeta v Banjščici v bližini Vavržina je šele te dni zacvetel oreh in začel delati plodove. Oreh je zanimiv tem bolj, ker je steblo bilo do zadnjih dni docela suho ter ni kazalo nikakšnih znakov brstenja.

nje železnic se pa da rešiti na ta način, da se postavi vse poslovanje na realna tla komercialnega vodstva posameznih prog in cele mreže. Vsaka proga za sebe bi morala biti z vsem svojim prometom aktivna, zaključuje inž. St. Roglič zanimivo studijo o »Izpopolnjevanju našega železniškega prometa«.

— Voz je dober. Se zmerom vozi 100 kilometrov.
— Na mesec?...

Kultura

Misel in delo

Problem izpopolnitve ljubljanske medicinske fakultete je dal pobudo za prvo razpravo v dvojnem 6—7 zvezku kulture in socialne revije »Misel in delo«. Napisal jo je dr. Alojz Z alo kar in pokazal v njej na vse pogoje in zamude, ki smo jih storili, da še v 20. letih po osvoboditvi nimamo Slovenci popolne medicinske fakultete. Z osnovami in cilji geopolitike se ukvarja druga razprava, ki jo kot svoječasno predavanje v ljubljanski Ljudski univerzi objavil dr. Svetozar Ilešič. Razprava nudi nazoren, a obenem tudi kritičen vpogled v zlasti pri Nemcih sedaj tako propagirano geopolitiko. Avtor zasluži vso pohvalo, ne moremo pa brez pridržka odobravati sklepa, da mi kake svoje geopolitike v praktične namene zaenkrat ne potrebujemo, ker imamo dovolj opravka s tujo, ki jo pač moramo poznati, da vemo z njo računati. Prav z lastno praktično geopolitiko bi lahko najučinkoviteje pobijali tujino, in kdo ve, če ne bomo nekoč postavljeni pred položaj, v katerem bi nam taka lastna praktična geopolitika bila ne le koristna, ampak tudi neobhodno potrebna? Prav mi Slovenci imamo več geopolitičnih problemov, kakor kateri koli drugi narod v Evropi, in problem našega življenjskega prostora je sploh problem naše narodne eksistence.

Tretja razprava, ki jo je napisal dr. ing. Črtomir Na g o d e pod naslovom »Načrti prometnih zvez na jugovzhodu Evro-

pe«, je nekako praktično nadaljevanje prejšnje Ilešičeve razprave o geopolitiki, samo da obravnava določene probleme na določenem ozemlju. Avtor je prikazal tu vse načrte velikih novih vodnih, cestnih in drugih prometnih žil na evropskem jugovzhodu v povezanosti s srednjo in deloma celo vzhodno Evropo. — Razprava je opremljena z dvema zemljevidoma. Naslednji prispevek je A. B e g a »Nemška propaganda na Kočevskem pred vojnjo«, ki nam nudi mnogo poučnih reminiscenc. Na socialno področje posega Borisa D e b e v c a temeljita studija »Stavovnovinske razmere slovenske mladine«, v kateri se nam odkrivajo kaj malo razveseljiva dejstva in bi bilo potrebno, da bi se ob njih resno in globoko zamislili vsi, ki jim je skrb za usodo naroda dolžnost. Naše socialno nazadnjaštvo postaja že naša največja sramota!

Bogata je tudi vsebina obzornika. Uvodoma je spis v spomin desete obletnice smrti dr. Gregorja Žerjava; dr. Branko Vrč on poroča pod naslovom »Med mirom in vojno« o mednarodnih političnih dogodkih zadnjih tednov, nato pa pod naslovom »Bolgarija in Balkan« o zunanji politiki naših južnovzhodnih bratov na Balkanu; — tr poroča o lanski sezoni v ljubljanski drami, P. Š i v i c o ljubljanski glasbeni sezoni, S. B. o socialnih problemih, L. Č. pa o procesu proti italijanskim iredentistom v Ljubljani l. 1878. Zvezek zaključujejo poročila in dokumenti. — r.

DR. HAROLD TEMPERLEY.

Dne 11. t. m. je umrl v Peterhouseu blizu Cambridgea na Angleškem profesor moderne zgodovine dr. Harold Temperley, star šele 60 let. Pokojnik je postal univerzitetni docent že s 25 letom in zaslovel pozneje kot izredna kapaciteta, posebno v vseh vprašanih novejši zgodovine evropskega vzhoda in jugovzhoda. Napisal je celo vrsto velikih in znamenitih razprav, med katerimi zaslužijo omenbo zlasti »Zunanja politika lorda Canninga«, »Krim«, »Friderik Veliki in Josip II.« »Dokumenti o krivdi za svetovno vojno«. Pokojnik je pa vzdrževal tudi žive stike z evropskim jugovzhodom. Že l. 1905. je prvič prišel na Balkan in obiskal od tedaj dalje samo Srbijo in potem Jugoslavijo sedemnajstkrat. Izredno se je zanimal zlasti za našo zgodovino in folkloro, najprej le za macedonsko in bosansko, pozneje tudi sploh za srbsko, hrvatsko in slovensko. Za časa svetovne vojne je bil nekaj časa častnik na soški fronti, po vojni je pa postal član razmejivne komisije na albanskem odseku. S prof. dr. Haroldom Temperleyom ni umrl samo velik znanstvenik, ampak tudi velik prijatelj južnih Slovanov.

k Sedemdesetletnica Ivana Zajca. Dne 15. t. m. je doživel sedemdesetletnico

življenja slovenski kipar Ivan Zajc, avtor Prešernovega spomenika v Ljubljani in mnogih drugih klasičnih kiparskih del. Zajc deluje še sedaj na tehnični fakulteti ljubljanske univerze.

k Razstava beskiške umetnosti. Beskydi, ki so postali znani zlasti po Bezručevih »Šleskih pesmih«, imajo tudi nekaj dobrih čeških likovnih umetnikov, ki prirejajo sedaj v Ostravici svojo razstavo. Razstavljajo slikarji Šajderka, Fr. Hlavica in Leopold Parma ter kipar Rudolf Hlavica.

k Turneja Češke filharmonije. Češka filharmonija v Pragi, ki jo vodi Rafael Kubelik, sin slavnega violinskega virtuozarja Jana Kubelika, odide na jesen na turnejo po Nemčiji, Švici, Franciji, Belgiji, Holandski, Danski in baltskih državah. Češka filharmonija je ena največjih glasbenih organizacij v Evropi.

k Usoda umetnin. Na neki dražbi v Londonu je bila te dni prodana za ogromno vsoto 6405 funtov šterlingov slika angleškega slikarja Whistlerja »Pri klavirju«, ki je l. 1859. niso hoteli razstaviti v Parizu, češ, da je »navaden ničvreden zmakek«. Whistlerjeva slika »Simfonija v belem« je pa dosegla ceno 3465 funtov šterlingov. Dražbali so ju tudi zastopniki angleških galerij, toda nazadnje so se morali vdati bogatejšim Američanom.

RAZPIS BANOVINSKIH LITERARNIH NAGRAD

Da poživi slovensko leposlovno produkcijo, razpisuje tudi letos banska uprava za najboljša slovenska izvirna dela literarne nagrade v skupnem znesku 20.000 dinarjev. Nagrade se bodo dajale za leposlovna dela v vezani ali nevezani besedi, ki sploh še niso bila objavljena, ali pa bodo izšla v tisku v času od 1. aprila 1939 do 31. marca 1940. Od natisnjenih del se bodo upoštevala le izvirna dela, ki bodo objavljena prvič, torej ne prevodi ne ponatisi in ne predelane izdaje že izdanih del. Upoštevala pa se bodo zlasti taka večja pripovedna in dramska dela, ki obravnavajo katero koli pomembno dobo slovenske zgodovine in narodnega življenja ter so važna za vzgojo narodne za-

vesti. Seveda bo odločala tudi pri teh delih umetniška višina. Število in višina nagrad določi po svobodnem preudarku glede na število nagrade vrednih rokopisov razsodišče, ki je sestavljeno iz zastopnikov organizacij književnikov in članov, imenovanih od kraljevske banske uprave. V primeru, da ne bo predloženih dovolj takih del, ki bi nagraditev zaslužila, se nagrade ne podele ali le v omejenem znesku, in se ostali znesek prihrani za razdelitev po prihodnjih razpisih. Avtorji, ki se mislijo udeležiti tega književnega tekmovanja, naj predložijo svoja natisnjena dela v 5, nenatisnjena pa vsaj v 3 natipkanih izvodih najkasneje do 31. marca 1940. leta prosvetnemu oddelku kraljevske banske uprave v Ljubljani.

Sport

Odgovor HŠS JNSu:

razpuščene podzveze so postali organi HŠS

Na izključitev osmih hrvatskih klubov ter ustavitve poslovanja zagrebškega, splitskega in osiješkega podsaveza je Hrvatska Športska Sloga izdala komuniké, v katerem pravi,

da so ustavljene podzveze in odbori postali organi HŠS. Prav tako so postali organi HŠS vsi župni in sodnijski odbori.

Od sedaj naprej je HŠS vrhovna športsna organizacija hrvatskega nogometa. V veljavi so ostali vsi dosedanja pravilniki in predpisi, dokler ne bodo izdani novi. Na-

dalje pojasnjuje komuniké, kako je prišlo do prekinitve odnošajev ter kaj je vse zakrivil JNS. Pravi, da je uprava JNSa falzificirala zaključke tudi zadnjega občnega zbora, na katerem Hrvatov ni bilo. Hrvatske športnike naj ne skrbi dejstvo, da njihovi klubi niso več člani zveze. Skupaj s poštenimi srbskimi klubi bodo naredili novo športsno organizacijo in izključili vse tiste, ki v sportu delajo ne-rede od zgoraj navzdol. HŠS ima jutri važno sejo, na kateri se bo razpravljalo o položaju.

KOROŠKI KOTIČEK VABI

Sportni klub SK Slovan ima v lepem letoviškem kraju Guštanju ob vzhodni Uršlje gore v nedeljo, 30. julija, nogometne verifikacijske tekme. Za nasprotnika ima SK Slavijo iz Pobrežja pri Mariboru, SK Mislinjo iz Slovenjgradca ter mladino iz sosednje Mežice. Ob 13. uri bo godba guštanske jeklarne spremljala športnike iz trga na senčno igrišče.

s. Nemeč Harbig je deveti svetovni rekorder na 800 m. Prvi je bil l. 1912. Američan Meredith z 1.51,9, drugi Pelzer (Nemčija) 1.51,6, tretji Sera Martin (Francija) 1.50,6, četrti Anglež Hampson 1.49,8, peti Američan Eastman z istim rezultatom, šesti Cumingham (USA) z 1.49,7, sedmi Robinson (USA) 1.49,6, osmi Wooderson (Anglija) 1.48,4 in sedaj Harbig z 1.46,8. Rudolf Harbig je star 26 let in teče od l. 1932.

Šah

Nemško prvenstvo

V kopališču Oeynshausen igrajo samo z nemškimi mojstri zasedeno nemško prvenstvo. Tirolec Eliskases in Berlinčan Rellstab vodita po 4. kolu s 3½ točkama, 3 točke imajo Heinicke (Hamburg), Loevenz in Müller (Dunajčana), sledijo Koh-

ler (Monakovo) z 2½, Glig (Opava) 2 (1), nadalje Brinkmann in Koller 2, Engels 1½ (1), Eisinger 1½, Kieninger, dr. Lange in Michel 1, Ernst ½ in Richter 0. Zanimivo je slabo mesto, ki ga zavzema Richter.

Prizori iz svetovne vojne

Jože Malenšek

V Rusiji je nastala revolucija. Naposled je bil sklenjen mir in tako sem se spet vrnil po hudih neprilikah domov. Za volake nisem bil več sposoben, odpustili so me in sedaj sem spet pri tebi. Objel je z zdravo roko svojo Barbko in jo vprašal: »Ljuba Barbka, ali ti ne bom v nadlego?« Barbka, ki ga je ves čas verno poslušala, mu odgovori: »Ne, ljubi Andrej, še bolj te bom ljubila, še bolj bom delala, samo da si spet doma. Glej moje zdrave roke in naše otročičke, ki bodo tudi skrbeli za te, ko dorastejo, in spet bo tako lepo kakor je bilo pred vojno.«

Vse to je poslušal tudi mali Dreječek. Približal se je očetu in ga pogladil po trdnem licu, rekoč: »Ljubi moj atek, tudi jaz bom za te skrbel!« Očetu so se lica razširila, prišel je Dreječka k sebi, rekoč: »Dreječek, tudi ti boš zame skrbel, tudi ti.«

III.

Moj sluga Franček mi je bil iz srca vdan. Bil je male čokate postave, širokih pleč in okroglega dobrodušnega obraza. Imel je brado kakor Napoleon III. in kadar mu je šinila kakšna pametna misel v glavo, si jo je vedno gladil, hotoč s tem

poudariti svojo bistroumnost. Vojaki so mu pravili, da nosi »kozjetiks«. To ga je vedno ujezilo in našopiril se je tedaj kakor kakšen petelin, katerega je izzival tovariš na sosednjem dvorišču. Razen svoje puške je nosil še težek tornister, v katerem je imel poleg vsega, kar potrebuje navaden vojak, 18 konzerv, moko, kavo, čaj, 3 pare čevljev, 3 odeje, tobak in še nekatere malenkosti. Na vseh pohodih je potrpežljivo nosil težko breme, ne da bi se utrudil tako kmalu. Če sem ga pomiloval, mi je vedno odgovoril: »Vejte gospod lajtnan, to ni nič za enega rudarja, prestal sem še vse hujše reči. Vojak pa mora biti preskrbljen z vsem, drugače pa strada in bolje je, da nosim, kakor pa da stradam. Saj vidite sami, kako je z vojniki, ki nimajo vsega tega. Zato pa so že tako izčrpani. Nama pa se tega ni treba bati.«

Tako me je spremljal dobri Franček na vseh pohodih v Galiciji in Italiji. Skrbel je prav po očetovski zame. Kadar ni bilo vojaških kuhinj od nikoder, kar se je zgodilo čestokrat, tedaj je vedno prišel in me vprašal: »Gospod lajtnan, kaj pa bova jedla?« — Imel je seveda vedno eden in isti jedilni list na razpolago: čaj,

črna kava, koruzne žgance in razne konzerve. Mnogokrat sem že trdno spal, ko je Franček še bedel in kuhal in cvrl, samo da ne bi gladovala. Večkrat sem se jezil radi tega, ker me je zbudil iz najboljšega spanja in ga ošteval, zakaj ne gre spat, vendar je prenašal vse moje muhe s stoječim mirom. Odgovoril mi je tedaj vedno: »Gospod, zdaj pa le hitro, vse je pripravljeno, potem se bova že naspala, če nas ne bode zbudil nenadno kakšen vražji alarm.« In hočeš, nočeš, moral sem ga ubogati in prav je imel. Tako mi je postal s časoma najboljši in najzvestejši prijatelj. Po hudih bojih pri Czeremchi v Galiciji so nas zapodili Rusi v Karpate in preko Duklje na Ogrsko. Umik je trajal brez prestanka dva dni in dve noči. Z nami je bežalo tudi civilno prebivalstvo, ki je vzelo živino in najpotrebnejše v naglici s seboj. Raztrgani, izmučeni, lačni in žejni smo se pomikali po blatni cesti naprej, podobni tolpi potepuhov in ne armadi, o kateri so nam pravili nekoč, da je elita vseh armad v Evropi. Med civilnim prebivalstvom pa je bilo tudi mnogo židov, ki so še ob tej priliki hoteli imeti svoj dobiček. Bežečim kmetom so odkupovali živino po sramotno nizkih cenah 30—40 K za glavo, kar so potem z velikim dobičkom prodajali dalje različnim armadnim poveljstvom. Po tej cesti je guala svojo kravico tudi

neka revna kmetica, katero je nagovarjal neki Žid, naj mu jo proda. Ponujal je zanj 35 K. S solznimi očmi je taval uboga ženica po cesti in o prodaji ni hotela nič vedeti. Žid pa je le silil vanjo in je postal naposled celo nasilen. Vse to je opazoval tudi Franček. Naposled se razsrdi in mi reče: »Vejte gospod, temu le »Jajtelesu« bi pa jaz rad malo podkuril.« »Daj!« mu odgovorim in tako se je tudi on pridružil kmetici ter začel barantati. Žid ga je ošinil z jeznim očesom in je takoj ponudil za živinče 50 K, Franček pa reče: »Jaz dam 70«, Žid nato: »Jaz 80«, Franček: »Jaz 90«, Žid: »Jaz 100« in ko je ponudil Žid 120 K je Franček odnehal rekoč: »Pa imejte vi kravo!« Žid se je zatogotil ter ga je začel oštevat: »Gott über die Welt, mein Herr, sie sind ein Betrüger«, naposled izjavi, da krave ne kupi, »Kaj jaz »Betrüger«, če ne izplačate ženici takoj 120 K, vas poderem z bajonetom. Sicer se mi pa bodete legitimirati, ker vas bom naznanil poveljstvu radi odušitva«, se odreže Franček. Žid se je še nekaj časa prepiral, naposled je pa vendarle moral odrajtati kmetici 120 K. Hotel se je odstraniti, a Franček mu reče: »Bortens a bisel, zeigens mir die Legitimation! I ber ihnen schon zeigen, berns die Leut herum betriegen.«

»Dalje jutri!«

Zanimivosti

Ovce so dvignile angleški imperij

V vseh panogah britanskega gospodarstva imajo ovce velik industrijski pomen

Če je konj človekov prijatelj, je ovca njegov dobitnik. Posebno velja to za Angleže, ki so dvignili svoj imperij z nemajhno pomočjo ovac. Da nam britve ne rjave, za dobre teniške rakete, za relativno nizke davke, za hitrejše celjenje ran po operacijah, za dobro suho meso, za rdečila, kreme in druga kozmetična sredstva se imajo ljudje zahvaliti ovcam.

Ovčja paša na angleških goiščih prihrani ljudem stroške za košnjo. Od aprila do novembra se pasejo ovce po vsej Angliji, tako tudi v londonskem Hyde Parku, ki meri 370 akrov. To pravico imajo ovce že od 1872. leta. Po vsej kraljevini so prevzele ovce opravke koscev in popasejo sečno travo.

Ovca da svetu vsako leto 1 milijon 700.000 ton volne.

Volna se vleče kakor nit skozi zgodovino. Industrija predelovanja volne je bila na Angleškem znana že za časa Cezarja. — Pred 900 leti je kralj Edvard III. naročil, naj za lorda kancelarja namestu sedeža napravijo volneno vrečo, da bo parlament vedno spominjala, od česa pričakuje kralj denarja za bojne pohode na Francosko. Še danes je

volnena vreča sedež lorda kancelarja v lordski zbornici.

Ko je l. 1744. Robert Backwell, modri posestnik iz Leicestra postavil temelj gojitvi ovce na znanstveni podlagi in s tem dal boljšega kruha milijonom Angležev, se je dvignila predilniška industrija. V Tihem oceanu je nastala nova kolonija Avstralija. Leta 1794. je John Mac Arthur spremljal prvo skupino izseljencev. Dali so mu 200 akrov zemlje, mož je začel z ovčerejo, odkril bogate pašnike in kupčeval na debelo z volno.

Danes goje v Avstraliji 114 milijonov ovac, ki dajejo svetu četrtno vsega pridelka in so glavni vir avstralskih dohodkov.

Najzanimivejša stvar pri ovci je mast. Stoletja je bila ta mast samo nadloga, od nje niso imeli koristi. Zametavali so jo,

ponekod so bili kanali polni smrdljivih odpadkov. Ko je pa neki kemik ugotovil, da se da iz ovčje masti napraviti človeški masti podoben lanolin, je postala ovčja mast važen činitelj v dnevnih porabi in industriji. Nastala je kozmetična industrija, predelana ovčja mast, ki blažilno vpliva na kožo, prihaja v več milijonih funtih na trg.

Po svetovni vojni so ugotovili, da je lanolin najboljšo zdravilo proti dermatisu in drugim kožnim boleznim. Koži vrača naravno maščobo, ki jo odvzamejo rudninska olja, kisline in druge snovi, s katerimi pride človek v dotik.

Še večji je pomen ovčje masti v železni industriji.

Največje preletstvo »kovinskega veka« je bila rja.

Rezerve v vrednosti tisoče in tisoče funtov bi bile uničene v kratkem času, če bi prišla vlaga na nepokrite kovinske predmete. Rja bi uničila cele sklade strojev, instrumentov, vijakov, britev, nožev in ključavnic, poslanih čez morje v tropske

predele, če bi ne bilo ovčje masti. Tisoče stotov posebno pripravljene lanolina uporabljajo danes za mazanje kovinskih predmetov za izvoz in za delo. V surovem stanju uporabljajo ovčjo mast tudi za izdelovanje mila, sveč in barv.

Ce upoštevamo še koristi, ki jih imamo od ovčjega mleka in mesa, vidimo, kako mnogostranska je poraba te živali v narodnem gospodarstvu.

Novi Zeland je največji izvoznik ovčjega mesa.

Od tega porabi Anglija 95% celokupnega izvoza, sama je v pridobivanju tega mesa na tretjem mestu. 21% svetovne porabe ovčjega mesa ima v rokah angleški imperij. Ovčje drobovje in koža je uporabna v industriji za strune in aseptične niti pri operacijah. Iz ovčjih kosti izdelujejo nek prašek, vagone prakljev pošiljajo Angleži v tovarne orožja v Woolwich, kjer jih prekuhane porabijo za izdelovanje nitroglicerina in drugih eksplozivnih sredstev.

Moderni Job z železnimi živci

Mr. Hank Schafer v Eldoradu je človek, ki ga stalno spremlja nesreča. Nedavno je padel in si zlomil nogo. Ko je bil še mlad, je obiskal neki premogovnik. Rov je zasulo in mož dolgo ni mogel na sveži zrak. Kmalu nato je ob neki eksploziji izgubil oko in nogo. K je ozdravil, je padel 15 m globoko in si pretresel mož-

gane. Komaj je ozdravil, ga je brcnil konj, dolgo le ležal. Ozdravljen se je vozil s sanmi in na nekem ovinku je odletel v bodočo žico. Ko je ušakal 80 let, ga je napadla pljučnica. V 82. letu ga je povozil tovorni avto, 84. letnega starčka je oplazila strela in se mu ni nič zgodilo.

BOJ ZA LEPTICO

V Belemu v Paragvaju je živela s svojim ljubčkom, nekim Špancem, izredno lepa Idalia Ribeiro. Vanjo se je strastno zaljubil nek indijanski poglavar. Zaman jo je nagovarjal, naj gre z njim. Neko noč so udrli v kraj Indijanci, ubili Španca in odvedli Ribeiro s seboj. Toda v indijanskem plemenu je nastal zaradi lepoticke spor. Na čelu ene skupine je bil

sam poglavar, v ospredju druge pa mlad Indijanec. Po krvavih bitkah je mladi Indijanec zmagal, zažgal poglavarjev tabor in se z leptico preselil v vas Portonos.

Prvi slepec: — Poznaš tega gospoda, ki ti je dal dinar?

Drugi slepec: — Ne, danes sem ga prvič videl...

Iznajdijivi Beethoven

Slavni komponist Beethoven je že v 30. letu tako oglušel, da se je le s težavo sporazumel z okolico. Vendar je poslej skomponiral še mnogo znamenitih del. Iznajdel je posebno palčico, katere en konec je pritržil na klavir, drugega je držal med zobmi. Glasbene tone je tako z lahkoto slišal, saj se je poslužil načina, s katerim je pozneje medicina uspešno posegla v zdravljenje naglušnih.

Praznoverni Napoleon

Napoleon ni maral trinajstk. tudi ne petka. Ko je baš v petek odpotoval k armadi, ki se je borila proti Rusiji, je spravljal poraz v zvezo s tem nesrečnim dnem. Podoben pomen je pripisoval razbitemu zrcalu, po povratku iz Elbe v Fontainebleau. Po porazu pri Waterloo se je spomnil tega ogledala in nihče ni vedel, kaj hoče poraženi cesar reči, ko je dejal: — Prokleta ogledalo! Moja slava je bila vendar točna...

Pojdimo v Seviljo ...

Grillparzer je nekoč stanoval v sobi pod stanovanjem nekega mladeniča, ki je neprestano pel: Pojdimo v Seviljo! Njegovo petje je bilo vse prej kakor ubrano, tako da je pesniku že jelo presedať. Poslal je mladeniču listek z napisom, da mu plača vožnjo do prve postaje, samo da se resno odpravi na pot v — Seviljo. Od tedaj je mladenič preziral pesnika in se kmalu nato izselil.

S PRSTJO SE HRANIJO

Na obalah Orinoca so plemena, ki uživajo prst. To je tembolj čudno, ker na ravniku ne manjka plodov bujne narode. Prst, ki jo Indijanci posebno radi jedo, je žolto rdeča in pomešana z železnim oksidom. Iz prsti napravijo hlebčke, jih kuhajo in posuše. S takšno hrano se pita več mesecev.

× Največji besednjak sveta. L. 1928. je bil na Angleškem dovršen največji besednjak, kar jih imamo na svetu. Na njem so delali vsi angleški učenjaki celih sedemdeset let. Besednjak obsega na 15.000 straneh 400.000 besed. Črka »C« registrira na primer 29.295 besed, ki tvorijo en cel zvezek tega velikega, iz 11 snopičev sestojega dela. Največ besed in sicer 54.428, izkazuje črka »S«, dočim zavzema črka »X« z 286 besedami najmanj prostora.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 60 par; najmanjša oglasilna za te oglase je din 6.—. Družbe, preklic. dopisovanja in žentovanski oglasi din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za te oglase je din 10.—. Debelo tiskane besede se računajo dvojno. Oglasni davki za enkratno objavo znaša din 2.—. Znesek za malo oglašje se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga se vpostati v olistu skupaj z naročilom ali na po poštni položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse pisemne odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znanaka za 3 din.

Razno

KOPALNE OBLEKE
nogavice, perilo, blago za ženske obleke in perilo dobi v novi trgovini in pletilnici »Marja«, Maribor, Koroška c. 26 (poleg tržnice). 6317—1

STROJEPISNA DELA
razmnoževanje, kopiranje načrtov, prevodi. Kovač, Maribor, Tyrševa 14. 6371—1

GRČ — OSET — VABI!

Vino mozler 10 din liter. Avto garaže, sobe, ameriška elektrika. 6572—1

Prodaj

SLADKOR - KRISTAL
za vkuhanje, prima kvaliteta po din 13.50 do preklica prodaja firma Josipina Kavčič, Maribor, Tržaška c. 2. 6575—4

Kupim

Naročajte blago po pošti!

Kadar pošljete denar po pošti, ni sledu o bojazni—

zakaj bi se torej ball naročiti blago po pošti? Ako blago, ki ga Vam bomo poslali, ne bi ustrezalo, Vam ga zamenjamo ali vrnemo denar.

Zahtevajte naš brezplačni, bogato ilustrirani katalog najrazličnejšega blaga pri zelo nizkih cenah.

Veleblagovnica

Lustner, Ofler

Zagreb, Illica 4 in 6

Dopisi: Zagreb II., poštni predel

Sobo odda

SOBA
opremljena, sončna, se odda. Tomšičev drevored 6. 6577—7

Stanovanje

DVE STANOVANJI
v Magdalenskem okraju se oddata v najem s 1. avgustom. 2 sobi, predsoba, kuhinja in shramba. Novejša hiša! Vprašati tel. št. 2453. 6523—5

GOSPODA

sprejem na hrano in stanovanje. Koroščeva 6. 6554—5

Službo dobi

Večje trgovsko podjetje išče samostojno

KNJIGOVODKINJO
veščo slovenskega, srbohrvat skega in nemškega jezika, ste nografije in strojepisja. V poštev pridejo starejše s prakso. Oferte s sliko in zahtevami na upravo »Večernika« pod 715€. 6509—9

KUCHARICO

in služkinjo iščem za novo vpejano gostilno za takoj. — Naslov v upravi »Večernika«. 6578—9

UČENCA

sprejme manufakturna trgovina Srečko Pihlar, Gosposka ul. 5. 6573—9

KUCHARICO

sprejme Plauc, Glavni trg. 6583—9

Službo išče

SADNI TRGOVCI!
Če potrebujete ekonomično delavno moč zmožno za vse, pišite na Simončič ekonom. Št. III pri Mariboru. 6571—10

IZOLIT

PRODAJNA ZALOGA V MARIBORU

PINTER & LENARD

IZOLACIJA PROTI VLAGI, TEMPERATURNIM SPREMENBAM IN ZVOKU

ING. MILAN HMELJ • RADEČE

Zahtevajte ponudbe in pojasnila!

8. Obiščite MARIBORSKI TEDEN

od 5. do 13. avgusta 1939

Polovična vožnja na železnicah od 1. do 17. avgusta 1939.

VELIKA GOSPODARSKA IN KULTURNA REVUJA.

Industrija — Trgovina — Obrt — Kmetijstvo
Velika tekstilna razstava — Tujsko prometna razstava — Gostinstvo — Vinska pokušnja — Razstava narodnih vezenj — Narodopisne razstave — Jubilejna gledališka razstava — Skautska razstava — Razstava malih živali — Številne specialne razstave — Koncertne in gledališke prireditve — Sportne prireditve — Veselični park na razstavišču itd.

5.—6. avgusta festival slovenskih narodnih običajev.

Obiščite Mariborski otok, najlepše kopalnišče v Jugoslaviji! — Obiščite zeleno Pohorje in sončni Kozjak! — Obiščite vinorodne Slovenske gorice! — Obiščite veseli Maribor in njegovo okolico!

Mariborski teden je najlepša priložnost za obisk naše severne meje!

Oglašujte v »Večerniku«

Časopisni papir

zelo ugodno na prodaj

v upravi »Večernika«.